

je, na primer, ilovnati svet, potem je mogoče najboljši kup delo izpeljati. Pri takih okoliščinah, ako se na lepoto ne gleda, ni treba drugega kakor stene z vrbjem ali družim lesom zaplesti, da se zemlja ne more v vodo posipati in tako nesnago delati. Tako narejen koš pa mora biti trden, kar se posebno s tem doseže, da se debeli koli ali rebri zabijejo. Tla se morajo z deskami, najboljši kup so mužlerji, pokriti, sicer se po hoji blato dela. Vrh tega ne sme lan nikdar na prosto zemljo priti, sicer gnije.

Da se deske ne vzdignejo, kakor se voda napelje, treba je 3 do 4 palce v četrinji debele tramiče podložiti, 2 do 3 čevlje saksebi na tramiče se potem deske pribijejo. Da se pa deske s tramiči vred ne vzdignejo, je treba, da vsak tramič na obeh koncih saj 5 palcev pod košem seže v steno.

To je najprostejša, torej tudi najcenejša godilnica. Že draža in lepša se naredi, ako se tudi stene, namesti s košem, z deskami obdajo, ali če se vsa obzida, to je gotovo še najboljše.

Tako je mogoče delati na svetu, kateri vodo drži, ako pa svet vodo spušča, treba je utrditi ga. To se najboljšo doseže s tem, da se vsa jama obzida, tla s kamenim tlakom pomostijo, in vse skrbno s cementom omeče. Tlak pri taci godilnicah še z deskami pokriti, je nepotrebno delo.

Ko je godilnica dovršena, potem nastane vprašanje, kako lan v njo zložiti? Da je lan zrel ali pa zelen, to nima na zlaganje celó nič vpliva, kajti zloži se, kar stanje šopkov in njihove gostosti tiče, vse enako. Vendar nastane lahko v tem razloček ta, da se ne postavljajo snopiči naravnost v jamo, ampak v neke štirivoglate, iz tramičev in remeljnov zbite in v jamo položene plave, ali pa, kakor je godilnica Schönberške kmetijske- in predivo izdelovalne šole napravljena, v velike kadi, ktere tudi druga štric druge v jami stojé. Pri dobro osnovanih godilnicah, je pa uno kakor to nepotrebno.

Kaj dobro služijo plavi, ako bi kdo hotel lan v kakem jezeru, bajerji, ali pa še celó v kaki počasi tekoči reki goditi, to se tudi sem ter tje najde. Kadí so kaj dobre v krajéh, kjer zeló manjka vode, kajti z njih pomočjo se lahko zraven najmanjšega studenca še lahko godi, ako se na suho postavijo, z lanom nabasajo in potem počasi z vodo napolnijo. Plavi, kakoršne smo blizu Schönberga videli, so bili tako veliki, da so šli trije v eno 42 čevljev dolgo in 14 čevljev široko jamo. Da se plavi med gojenjem ne vzdignejo, jih je treba ali dobro obložiti, kar se zgodi, ako se na nabasan lan deske položijo, na te pa kamenje, ali pa se morajo na tla ali v stene zabite količe privezati.

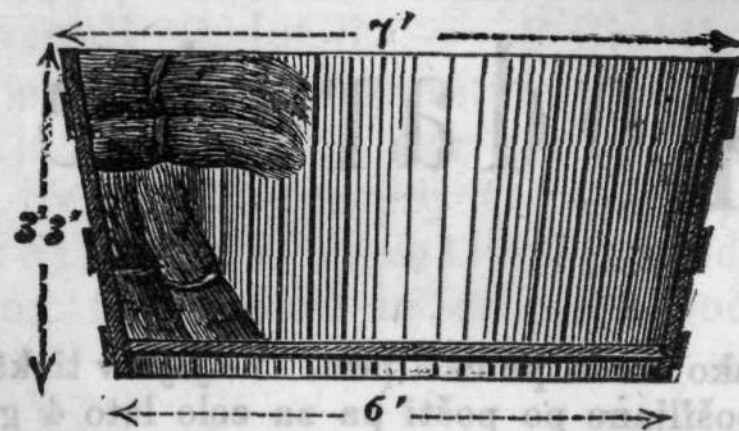
Naj so proste godilnice ali pa s plavi in kadmi, vedno velja o skladanji lanú sledeče:

Ako se ima zelen lan goditi, vzamejo se šopki, kakoršni so se po riflanji naredili, ter se začno na eni strani ali pa na enem koncu jame s koreninami v zrak ali pa narobe, kar se dá tesno eden do drugega postavljati. Razvezati se ne smejo.

Ravno tako se ravna s suhim lanom, tudi tukaj se snopiči, potem ko se je velik s slamo prevezani snop razvezal, in slama proč vrgla, stojé kar je le mogoče tesno v jamo, plav ali kad stlačijo, dokler ni ves prostor poln. Ko je enkrat vse zapolnjeno, potem se površje lanú s slamo pokrije, na katero se potem desak in kamenja naloži. Ako je lan kratek, smete se tudi dve legi druga vrh druge napraviti. Prva spodnja stoji na koreninah, druga zgornja z vrhi na vrhah spodnje. Kadí se tudi tako polnijo, da se prostor ne zametuje, tedaj se vrh prve stoječe lege še druga in tretja ležeča napravi.

Podobica kaže kad z dodanimi merami, v kateri so vse tri lege naznanjene.

Podoba 7.



Da se kadi z vodo napolnijo, ima vsaka na dnu eno veliko luknjo. Deske in kamenje je treba djati tudi vrh slame, kakor pri plavih. Pri polnjenju godilnic treba je dobro paziti, da se v eno godilnico vedno enak lan deva, kajti ako bi se hotelo v eni in isti, na primer zelen in suh lan ob enem goditi, bilo bi to jako napačno, zelen lan je dosti poprej zadosti godán kakor pa suh. Že godán lan pobrati, pa je treba vodo iz godilnice izpustiti; med tem časom pa, ko vode v jami ni, ostali lahko segnjije, a to je jako škodljivo. To veljá tudi od položenega lanú, kateri se tudi, kakor smo že slišali, veliko popred dogodi kakor pa drugi. Kedar je godilnica popolnoma natlačena, potem se še le voda v njo spušča, tako dolgo, da kakih 6 palcev čez lan stoji. Ako voda upade, je je treba zopet toliko napeljati, da doseže poprejšnjo visokost. Da bi voda vedno dotekala, ni dobro, ker potem se voda le hladi.

Malo dni potem, ko se je godilnica z vodo napolnila, prične se voda rumeniti in peniti, to je najboljše znamenje, da se je kemična krojitev že pričela. To znamenje se potem od dne do dne bolj razvija, v malo dneh se zasliši tudi neko barklanje, in voda prične neprijetno dišati. (Dal. prih.)

0 reji prešičev.

B. Kakošni naj prešiči bodo za plemo?

Že lanske „Novice“ so nam v 41. broji pod naslovom: „kaj je namen umnega plemenjenja in kaj nas skušnje o tem učé“ lepo dokazale, kako da se more gledati na živinske lastnosti, ako hoče gospodar dobro in lepo živino imeti. Kakor je pri vsaki drugi domači živini treba na to gledati, tako treba tudi pri prešičih.

Ker nam prešič še le takrat največ koristi, če ima veliko slanine (špeha) in mesa, če ima dobre lastnosti za plemo, zato je že pri stariših treba gledati, da imajo vse k temu potrebne lastnosti. Ako svinja in mrjasec nimata lastnosti za pitanje, tudi mladiči ne bodo za to sposobni, in gospodar ima potem prešiče, na ktere mnogo potroši, a malo ali še celó nič ne priredi.

Zares je težko mrjasca ali svinjo že v mladosti spoznati, kake narave da je in kakošne lastnosti ima, vendar se pa po skušnjah svinorejcev moremo ravnati, in tudi za plemo sposobne mrjasce dobiti.

Navadno je za plemo dober mrjasec lahke glave, veselega pogleda, močnega rivca, kratkega debelega vrata, dolgega pa globokega in okroglega života, širokega in močnega križa, kratkih deblovitih in na stegnih mesnatih nog, tankih ščetin in mehke kože. Tudi mora biti ješč, da se bo dobro hranil in da bo pri bukanji tudi zmirom rodoviten. Biti mora vesel in živ, vendar zraven živahnosti tako pohleven, da se lahko opravi in da se svinja brez strahú k njemu spusti. — Nekteri hvalijo rep srednje dolgosti in zeló zvít, ker dolg in malo zvít rep je znamenje slabosti,

kakor je tudi debela koža slabo znamenje za pitanje in debele ščetine znamenje prostega plemena. Če ni ješč in če slabo prebavlja, so to veliki pogreški pri mrjascu, ne že samo zavoljo tega, da ni zmirom zadosti rodoviten, ampak tudi zatega del, ker te lastnosti tudi nasledniki njegovi podedvajo. Ravno tak pogrešek je tudi lenoba, kajti tak mrjasec nima veselja za pleme in je navadno nerodoviten.

Posebno se mora gledati na rodovitnost, in to je lahko, ako so znane lastnosti njegovih starišev.

Premlad mrjasec se ne sme spuščati, kajti to škoduje rasti njegovi in tudi njegovi nasledniki bojo slabi.

Akoravno je mrjasec že v 9. mesecu zrel, vendar jih dobri svinorejci še le 15 ali 18 mesecev stare začnejo spuščati. — Na enega mrjasca se računa — jemaje srednjo primero — na eno leto 40 svinj.

Tudi prestar ni več dober za pleme, in tako se more že v 4. ali 5. letu odstraniti in odločiti za pitanje, kajti prestar mrjasec je malokdaj rodoviten in tudi za pitanje ni več tako pripraven, ker ima slabo in žilasto meso, ki nazadnje malo dobička dá.

Kakor pri mrjascu, tako se mora tudi pri svinjah na dobre lastnosti paziti. Za pleme naj se jemljejo zmirom spomladanske svinje in že v njih mladosti se mora na odgojivanje bolj paziti, kakor pri drugih.

Tudi svinje morajo imeti dobre lastnosti, ker jih podedvajo njih mladiči. Dobrih in lepih svinj znamenja so: lahka glava, nežen rivec, srednje mere vrat, stegnen pa globok in širok život, nizke in gladke noge. Imeti mora mnogo sescev in sicer nikdar manj kakor deset. Sesci pred dojenjem ne smejo biti napeti in morajo biti mehki, med dojenjem trdi, napeti in raztegnjeni. Imeti mora v obče lastnosti ženskega spola, ker take so navadno rodovitne in tudi mladiče dobro odgojivajo.

Premlade svinje se ne smejo za pleme rabiti, ako ravno so nekatere že v 5. ali 6. mesecu za to sposobne, ker jih že prvi porod preveč vzame in kasneje zmirom slabe ostanejo. Svinje posebno dobrega plemena se morajo v 8. ali 10. mesecu za to porabiti. Najboljši mladiči prihajajo od svinj od 3. do 6. leta, kajti do 3. leta še zmirom rastejo in še le takrat so dosti močne in za porod sposobne.

Ako svinja pri prvem porodu ni prav obilna, se za to ne sme precej zavreči, ker prvi porodi navadno niso tako obilni, kakor drugi naprej. Odstraniti pa je treba, in rajši za pitanje kakor pa za pleme pripraviti, svinje take, ktere so divje, neukrotne in za mladiče nevarne, kajti pri tacih mnogo mladičev pogine in ostali lahko tudi te lastnosti podedvajo.

Franjo Kuralt.

Opomin gospodarjem, kateri ovce-redé.

Zdaj ko je kmetijska družba razdelila jezerskih in trbiških ovac po Kranjskem, ne bode odveč, da za ovcami „Novice“ pošljejo tudi kos poduka, kako naj jih ravnajo, da bode prav. Al tudi drugim, ki že svoje ovce imajo, utegne na korist biti ta poduk. Govor je pa tu le o reji ovac v hlevu.

Dokler gospodarji naši ovco imajo za zadnjo živino v hlevu in jej pokladajo slamo in drugo klajo enake vrednosti, in hlev ni hlev, ampak le mrzla luknja, ni misliti na povzdigo ovčjereje.

Ovca v hlevu potrebuje dobre sladke mrve, vsaj na teden enkrat soli, suh nastlan hlev.

Posebno pa gospodarji, ki so dobili jezerskih ali trbiških ovac, morajo ž njimi tako ravnati, da ne popačijo tega plemena ne le v volni, temuč tudi v vseh drugih telesnih lastnostih ne.

Jezerska in trbiška (prav za prav ugoviška) ovca je obrajtana zaradi mesa in volne, trbiška vrh tega tudi še zaradi molže.

Ovce tega dvojnega plemena, ki so bile ravnokar po Kranjskem razdeljene, so od 1 do 3 let stare, tehtajo po 80 do 130 funtov. Skoro da smemo reči, da ti dve plemeni ste v našem cesarstvu najbolj sloveči, zato se z umnostjo in stanovitnostjo dá po teh dveh plemenih naš domači rod veliko veliko izboljšati in na veliko večjo vrednost povzdigniti.

Jezerska ovca se večidel le po dvakrat na leto striže in dá okoli 2 funta in pol lepe volne; spomladanska je lepša. Tudi ima ta ovca to lastnost, ako se z jezerskim ovnom pari, da večidel dvojčke stori. Krmi jo (futrajo) jih Jezerci po trikrat na dan, ter se jim poklada rezanica iz 2 tretjin mrve in 1 tretjine dobre ovsene slame; vsak teden dobijo enkrat po 1 lot soli. Oven ne hodi s čedo, kakor bi hotel; od sv. Mihela začnši ga 17 do 20 dni le ponoči spuščajo v hlev, kjer so za pleme ugodne (1 leto in pol stare) ovce; podnevi se zopet loči od ovac. Po takem imajo ovce svoje mlade sušca meseca. In to je prav, kjer potem lahko kmalu grejo na pašo ob pomladanskem vremenu. Ovce, ki jalove ostanejo, se ločijo od plemenskih in za mesarja spitajo.

Trbiška (ugoviška) ovca je še večja in močnejša kakor jezerska, vendar njeno meso ni tako okusno kakor jezerske. Ta ovca 3krat (v božiču, majniku in septembru) strižena dá navadno 3 funte volne. Jagnjeta sesajo 5 tednov, potem jih odstavijo; ovco molzejo navadno 3 mesece, na dan daje najmanj maslice mleka. Poklada se jim samo sladka mrva. Ovni dobivajo še povrh nekoliko ovsa. Če ovco molzejo, daje manj volne. Tiste trbiške ovce so najboljše mlekarice, ki imajo kratka ušesa.

Tako se ravna s temi ovcami tam, kjer so domá; zato morajo naši gospodarji, ki so take ovce dobili, prav tako ravnati ž njimi, da ne pokvarijo rodu in ves lepi denar, za ktereга so se nakupili, ni zavržen. Takim, ki ne ravnajo tako, bodeta se oven in ovca vzela.

Posebno mora gospodar gledati na to, da si — zraven tega, da se jezerski in trbiški oven tudi na domače ovce spušča — ohrani čisti rod z jezersko ovco in jezerskim ovnom, ali s trbiško ovco in trbiškim ovnom. Če gospodar skrbno le to enako blagó med seboj pari, si zaredí v malo letih čisti jezerski in trbiški rod, in to je pglavitni namen, da smo omenjene ovce dobili v našo deželo. Kar jezerski in trbiški oven z našimi domačimi ovcami naredí mladih, se v te še le v 5. rodu prelije vsa žlahneja kri jezerskih ali trbiških.

Mnogovrstne novice.

* *Prevažanje živeža iz Italije na Nemško, Dunaj in Rusovsko.* Nedavno je šel iz Napola prvi posebni železniški vlak, naložen z laškim živežem, sadjem, zelenjadjó, sočivjem, jajci itd., kteremu so se pridružili takošni vlaki v Fiorenci, Turinu in Milanu, da se podajo na Dunaj, Nemško in na Rusovsko v Petrograd in Moskvo. To je samo prva poskušnja velikega podvzetja, ktero se bode pričelo 1. lipnja (junija); potem bode naprej iz Laškega vsak teden po 50 vagonov se s takim laškim živežem vozilo na Nemško in Rusovsko. Za zdaj gré ta vožnja do Semeringa. Vse to ima v rokah en sam podvzetnik, ktereга podpirajo železnice laške.

Tako „Gosp. List“. Mi dostavljamo tej novici le to, da kažemo, kako se svet po železnicah krajša in da celó daljne dežele s pridelki svojimi stopajo v bližnjo zavezo. Ako Lahí iz daljnih svojih krajev si upajo živež